

بسم الله الرحمن الرحيم

شهر ایرانی در گذر تاریخ

www.ketab.ir

تالیف و گردآوری:

سحر آبگینه‌چی

(پژوهشگر شهرسازی و کارشناس مرکز تحقیقات شهر هوشمند ایران)

سرشناسه : آبگینه چی، سحر، -
 عنوان و نام پدیدآور : شهر ایرانی درگذر تاریخ/تالیف وگردآوری سحرآبگینه چی.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات علم و دانش، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۰ص: جدول، نقشه.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۰۲-۱۳-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 موضوع : شهرها و شهرستانها -- ایران -- تاریخ
Cities and towns -- Iran -- History
 موضوع : ایران -- تاریخ
Iran -- History
 رده بندی کنگره : HT۱۴۷
 رده بندی دیویی : ۳۰۷/۷۶۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۹۰۶۲۱۷۸
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیفا

www.ketab.ir

نام کتاب : شهر ایرانی درگذر تاریخ
 نویسندگان : سحر آبگینه چی
 ناشر : علم و دانش
 نوبت چاپ : اول، ۱۴۰۱
 چاپ : علم و دانش
 تیراژ : ۲۰۰ جلد
 صفحه آرای : رضا اشتیاقی
 طراح جلد : علی جمیلی
 قیمت : ۱۵۰ هزار تومان
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۰۲-۱۳-۹

آدرس: تهران، میدان انقلاب، بین خیابان اردیبهشت و ۱۲ فروردین پاساژ اندیشه، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۱۵۴۶۰-۶۶۴۱۵۴۵۹ موبایل: ۰۹۱۲۳۵۸۷۶۰۵

ایمیل: teymori_۱۳۵۵@yahoo.com

سایت: www.elmo-danesh.ir

ای نام تو بهترین سر آغاز
بی نام تو نامه کی کنم باز
ای یاد تو مونس روانم
جز نام تو نیست بر زبانم

پیشگفتار

تشکر و سپاس بی پایان مخصوص خدایی است که بشر را آفریده و به او قدرت اندیشیدن و توانایی های بالقوه داده است و او را امر به تلاش و کوشش نموده است.

شهر بلندمرتبه ترین جایگاه برای زندگی برگزیده ترین مخلوق خدا در زمین است. در حالی که چنین شهری می تواند بدترین محل برای زندگی انسان های درمانده و گمراه باشد. بنابراین شهر می تواند تمثیلی از بهشت و جهنم در این جهان باشد. تاریخ به ما می آموزد که هر کسی از گذشته عبرت و درس نیاموزد مجبور به تکرار اشتباهات گذشته است. از دیدگاه قرآن، فلسفه تاریخ گرفتن عبرت از گذشته برای ساختن آینده است. لقد کان فی قصصهم عبره لاولی الالباب (آیه ۱۱۱ سوره یوسف).

ایران دارای قدیمی ترین تمدن ها و شهرنشینی در جهان است. با وجود چنین تاریخ تمدنی، تحقیق و تلاش برای شناخت چگونگی تشکیل و توسعه این تمدن عظیم و آسمانی بسیار ناچیز است. میدانیم انسان می تواند در شکل دادن آینده خود سهم باشد، به شرطی که گذشته خود را بشناسد. اگر ملتی گذشته خود و سیر تحولات آن را شناخت، می داند اکنون در چه شرایط و وضعیتی قرار دارد و در آینده چگونه به اهداف مورد نظرش برسد.

شناخت ابعاد مختلف از موضوعات پیچیده تاریخی از دید تخصص های مختلف از یک سو و ایجاد زمینه های مؤثر در تعاملات و گفتگوی بین آنها و در نتیجه آتالیجیکارچه از روابط پیچیده فنی مابین، از ضروریات مسائل تاریخی و شهری است.

تاریخ نویسی از روزگاران دیرین نزد جوامع بشری، به ویژه نزد ایرانیان مرسوم و مورد توجه و عنایت بسیار بوده است، از این رهگذر آثار و منابع زیاد و ارزنده ای به جای مانده که موجب پیوند ما با گذشته های دور و نزدیک می شود.

سحر آبگینه چی

پژوهشگر شهرسازی و کارشناس مرکز تحقیقات شهر هوشمند ایران

فهرست مطالب

۱۱	۱- سکونت‌های اولیه در ایران
۱۲	۲- عیلامی‌ها (تا ۶۴۵ ق. م)
۱۴	۳- مادها (۷۲۷ ق. م تا ۵۵۰ ق. م)
۱۷	۴- هخامنشیان (۵۵۹ ق. م- ۳۳۰ ق. م)
۲۱	۵- سلوکیان (۳۱۲ ق. م- ۲۵۰ ق. م)
۲۵	۶- اشکانیان (پارت‌ها) (۲۴۸ ق. م- ۲۲۵ م)
۲۸	۷- ساسانیان (۲۲۴ م- ۶۵۱ م)
۳۳	۸- قرون اولیه‌ی اسلام (قرن اول تا سوم هجری قمری / قرن هفتم تا نهم میلادی)
۳۳	۸-۱- ورود مسلمانان به ایران
۳۷	۹- حکومت‌های محلی (سده‌ی سوم و چهارم هجری قمری / نهم و دهم میلادی)
۳۷	۹-۱- طاهریان
۳۷	۹-۲- صفاریان
۳۸	۹-۳- علویان
۳۸	۹-۴- سامانیان
۳۸	۹-۵- زیاریان
۳۹	۹-۶- آل بویه
۳۹	۹-۷- کلیات حکومت‌های محلی
۴۲	۱۰- غزنویان (۳۴۱-۴۷۷ ش / ۹۶۳-۱۰۹۹ م)
۴۵	۱۱- سلجوقیان (۴۱۷-۵۷۳ ش / ۱۰۳۸-۱۱۹۵ م)
۴۹	۱۲- خوارزمشاهیان (۴۷۱-۶۰۰ ش / ۱۰۹۲-۱۲۲۱ م)

۵۱	۱۳- ایلخانیان (۶۲۸-۷۲۷ ش/ ۱۲۵۰-۱۳۴۹ م)
۵۶	۱۴- تیموریان و قویونلوها (۷۴۸-۹۱۱ ش/ ۱۳۶۹-۱۵۳۲ م)
۶۰	۱۵- صفویان (۸۸۰-۱۱۰۰ ش/ ۱۵۰۲-۱۷۲۲ م)
۶۷	۱۶- حکومت غلجای های افغان (۱۱۰۱-۱۱۰۹ ش/ ۱۷۲۲-۱۷۳۰ م)
۶۸	۱۷- افشاریان (۱۱۱۴-۱۱۷۵ ش/ ۱۷۳۶-۱۷۹۷ م/ ۱۱۴۸-۱۲۱۰ ه.ق)
۷۲	۱۸- زندیان (۱۱۲۸-۱۱۷۴ ش/ ۱۷۴۹-۱۷۹۵ م).
۷۶	۱۹- آغاز فروپاشی نظام سنتی (۱۲۱۰-۱۲۶۴ ه.ق/ ۱۷۹۵-۱۸۴۷ م)
۸۶	۱۹-۱- وضعیت تهران و تبریز
۸۹	۱۹-۲- ناصرالدین شاه (۱۳۱۳-۱۲۶۴ ه.ق)
۱۰۰	۱۹-۳- بررسی وضعیت دو شهران تهران و تبریز در این بازه ی زمانی
۱۰۴	۱۹-۴- تعیین مرزهای ایران در زمان ناصرالدین شاه
۱۰۶	۱۹-۵- پاره ای از لوازم تمدن جدید به ایران در زمان ناصرالدین شاه:
۱۰۸	۱۹-۶- پایان حکومت قاجار (۱۳۴۴-۱۳۱۳ ه.ق)
۱۱۸	۱۹-۷- بررسی شهر تهران و کرج در این بازه ی زمانی
۱۱۹	۲۰- تبدیل رضاخان به رضاشاه (۱۳۲۰-۱۳۰۴ ه.ش)
۱۳۴	۲۰-۱- بررسی دو شهر تهران و کرج در این بازه ی زمانی
۱۳۶	۲۱- ابتدای حکومت پهلوی دوم (۱۳۳۲-۱۳۲۰ ه.ش)
۱۴۲	۲۲- وضعیت ایران در ۱۳۴۲-۱۳۳۲ هجری شمسی
۱۴۸	۲۲-۱- بررسی شهر تهران و کرج در این بازه ی زمانی
۱۵۱	۲۲-۲- اتصال کامل ایران به بازار جهانی
۱۶۳	۲۲-۳- بررسی شهر تهران در این بازه ی زمانی

۱۶۵	منابع و مراجع
۱۷۳	تعاریف واژگان و اصطلاحات
۱۹۱	واژه‌نامه افزوده
۱۹۱	الف) واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۲۰۶	ب) واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

فهرست تصاویر

۲۰	تصویر ۱- مقبره کوروش
۲۰	تصویر ۲- تخت جمشید
۳۲	تصویر ۳- قلمروی ساسانیان در اوایل حکومتشان (آشتیانی و پیرنیا، ۱۳۸۸، ج ۱: ۳۷۶)
۳۲	تصویر ۴- قلمروی ساسانیان در اواخر حکومتشان (آشتیانی و پیرنیا، ۱۳۸۸، ج ۱: ۳۷۶)
۵۰	تصویر ۵- سلسله خوارزمشاهیان
۵۵	تصویر ۶- گنبد سلطانیه در زنجان
۵۹	تصویر ۷- موقعیت سلسله تیموریان
۸۶	تصویر ۸- محدوده‌ی تقریبی تبریز در ۱۸۲۷ م/ ۱۲۴۲ ه.ق
۸۷	تصویر ۹- محدوده‌ی تقریبی شهر به تهران اوایل قاجار (بر اساس نقشه‌ی ناسکوف در ۱۲۴۱ ه.ق/ ۱۸۲۶ م).
۱۰۱	تصویر ۱۰- محدوده تقریبی شهر تهران، در ۱۲۶۹ ه.ش/ ۱۳۰۹ ه.ق/ ۱۸۹۱ م. معروف به نقشه‌ی دارالخلافه‌ی ناصری، ترسیم شده توسط عبدالغفار